hemõttelist osa mängis asekuberner Dietr. Friedr. Patkul, kellega B. 24. VIII kirjavahetusse astus. 26. IX otsustasid rüütelkond, kodanikud ja garnison linna venelastele üle anda, mis ka teostati 29. IX kapitulatsiooni allakirjutamisega B.-i peakorteris Harkus. — Hiljemini võttis B. osa sõjategevusest Põhja-Saksamaal ja suri a. 1717.

B.-i üle vt. P. Б. Сл. III; sündmuste üle: Ed. Winkelmann, Die Capitulationen der estländ. Rittersch. u. d. Stadt Reval v. J. 1710 (1865); W. Greiffenhagen (Beitr. II); G. Rauch (Ajalool. Ajakiri 1924, nr. 4). *M. A.*

BAUER, Heinrich Nikolai, sünd. Paides 30. VII 1874 kaupmehe, endise mõisavalitseja Friedrich B.-i pojana, õppis 1896—1900 Tartu ülikoolis ajalugu. Üliõpilasena tegi B. 1897. a. ülem-kooliõpetaja eksami saksa keeles ja oli 1898. a. alates saksa keele ja ajaloo õpetaja Tartu poeg- ja tütarlaste gümn., jäeti pärast õppimise lõpetamist ülikooli juurde professorikutsele ettevalmistumiseks, loobus sellest, hakates tegelikuks pedagoogiks, millena toimis Tartus kuni 1903. a., siis Varssavis I reaalkooli õpetajana ja kõrgemate pedagoogiliste naiskursuste lektorina. Vabamate olude valitsema hakates tuli B. kodumaale tagasi, oli 1906—11 ülem-kooliõpetajaks Tallinna Nikolai gümnaasiumis, sai 1911. a. linna tütarlaste kommertskooli direktoriks, millisesse ametisse ta tänapäevani on jäänud, olles vahepeal 2 a., 1921—22, Eesti vabariigi haridusminister. Otsese kutsetöö kõrval on B. eesti seltskonna elust elavalt osa võtnud: 1906. a. Eestimaa Rahvahariduse Seltsi abi-esimees, esimese õhtu-algkooli juhataja täiskasvanuile, õhtu-erakeskkooli kaasasutaja 1907 ja pärast selle juhataja, Eesti Lastekasvatuse Seltsi asutaja 1907 ja selle juhataja algusest kuni siiamaale, Tallinna linnavolinik 12 a., õppeasutuste hoolekogu liige, Eesti Punase Risti abi-esimees asutamisest (1919) peale ja sanatooriumide ning varjupaikade osakonna juhataja, milliste teenete eest omandas 1920. a. Vabadusristi; 1923. a. saadik II Riigikogu liige kristlikust rahvaerakonnast, ühtlasi vanematekogu liige ja hariduskomisjoni abi-esimees. Kirjanduslikult on B. tegev olnud, avaldades ajalehtedes juhtkirju ja kirjutisi, eriti hariduse alalt, ja toimetades rida kooliraamatuid, eriti saksa autorite väljaandeid eesti koolile. *T.*

BEERMANN, Gustav, kooliõpetaja ja kirikute ehitaja Eestis XIX a. s. II poolel ja XX a. s. alul, sai oma hariduse Baueri koolis Tallinnas ja iseõppimise teel, oli khk.-kooli õpetaja Pilistveres ja juhataja Põltsamaal. B.-i juhatusel on ligi 200 rahvakooliõpetajat oma ettevalmistuse saanud, tema koolist on võrsunud mitmed hiljemini tuntud eesti tegelased. B.-i abilistena Põltsamaal on toiminud m. s. K. A. Hermann, A. Mohrfeldt, J. Kappel, Ed. Bornhöhe-Brunberg. — B. võttis osa usuvõitlusist, esinedes luteriusu kiriku südi kaitsjana pealetungiva kreeka-õigeusu vastu. Ka ehitusmeistrina on B. laialdast tegevust avaldanud. Tema ehitatud on (arhitektide poolt koostatud plaanide järgi) Tallinna Kaarli, Tartu Peetri, Narva, Narva-Jõesuu ja Tarvastu kirik, peale selle mitmed koolimajad, veskid, vabrikud, mõisade hooned ja eramajad Põhja- ja Lõuna-Eestis ning Lätis.

A. Mohrfeldt'ilt ja mujalt saadud andmeil. *R. K.*

BEISE, Theodor, dr., sünd. 18. I 1818 Riias reform. kog. õpetaja Jacob B. pojana, õppis õigusteadust Tartus 1835—38, cand. jur., oli selle järel Riias kindralkuberneri kantselei ametnik ja õue- ning raekohtu advokaat; 1851—69 Tartu linna sündikus; suri 27. VII 1878 Tartus. — B.-t huvitasid kodumaa ajaloo, eriti genealoogia küsimused ja ta kogus rikkaliku raamatukogu ning palju genealoogilisi esemeid ja andmeid. Riias olles oli B. 12 a. (1839—51) Aj. ja Muins. Seltsi sekretär, avaldas sugemeid seltsi ajaloost. Kirjatöödest on eriti mainitavad seltsi toimetustes (Mittheilungen) ilmunud lisandid Tartu ülikooli vanemast ajaloost: esimene Tartu üliõpilaste matrikkel 1632—65 (Mitt. VIII, lk. 146—191); teine matrikkel ehk nende nimekiri, kes Tartu ülikooli astudes alistusid n. n. *depositio* kombele (VIII, lk. 514 kuni 550); teise rootsi ülikooli matrikkel (1690 kuni 1710) Tartus ja Pärnus (XI, lk. 319 kuni 332). Tartus elades käsitles B. ülikooli 50-a. juubeli puhul (1852) ilmunud »Pidukirjas« (Festschrift) Tartu ülikooli ajalugu esimeste 50 a. jooksul vene ajal, millise töö eest sai Jeena ülikoolilt dr. phil. astme (1853); ühes dr. Napierskyga (vt.) redigeeris B. Recke ja Napiersky Schriftsteller- und Gelehrten-Lexicon'i lisandite ja täiendite väljaannet (Nachträge und Fortsetzungen, 2 köidet, 1859—61); 1859 oli B. Õp. E. S.-i sekretär ja 1860 esimees; Õp. E. Seltsi väljaannetes ilmus B. sulest rida kirjutisi; 1844., 1845., 1853., 1859. ja 1860. a. toimetas B. Tartus ilmuvat ajakirja »Inland«; peale selle toetas B. kaastööga Winkelmanni *Bibliotheca Livoniae Historica* väljaandmist ja avaldas rea pikemaid ja lühemaid kirjutisi erikirjus ning ajalehtedes Balti perekondade ajaloost.

SB GEG 1878, lk. 141; 220 jj.; SB Riga 1877—81, lk. 70—74; *Alb. Acad.* (1889) nr. 3469; Winkelmann[II], lk. 550. *J. K.*

BEKKER, Hendrik, sünd. 17. XII 1891 Pühajärvel Otepää klk., õppis 1912—17